

Suositus 18/2024
Ehdotus A 1964/UVN
Käsittelijä Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunta

Mietintö vastauksesta suositukseen 18/2024

Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunta ehdottaa, että Pohjoismaiden neuvosto merkitsee tiedoksi Pohjoismaiden hallitusten vastauksen suositukseen 18/2024, joka koskee pohjoismaista yhteistyötä rasismiin ja ekstremismin torjumiseksi, ja katsoo sen neuvoston osalta *loppuun käsitellyksi*.

Taustaa

Suosituksen sanamuoto on seuraava:

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,

että etsitään uusia välineitä rasismiin ja ekstremismin torjumiseksi.

että laaditaan suunnitelma/suunnitelmia siitä, kuinka hallitusten tulee seurata Pohjoismaiden äärioikeistolaisuutta vuodesta 1918 nykypäivään käsittelevän raportin suosituksia ja raportoida Pohjoismaiden neuvostolle seuraavien 12 kuukauden sisällä.

Pohjoismaiden hallitusten vastaus

Pohjoismaiden hallitukset kiittävät Pohjoismaiden neuvostoa tärkeän asian käsittelystä. Vastaus sisältää kuvauksen siitä, miten Pohjoismaiden hallitukset ovat ryhtyneet yhteisiin ja kansallisiin toimiin rasismiin ja ekstremismin torjumiseksi. Toimenpiteet vastaavat osittain [raportissa](#)¹ mainittuja seurantatoimenpiteitä.

Pohjoismaiden oikeusministerit hyväksyivät syyskuussa 2024 [oikeusalan pohjoismaisen yhteistyöohjelman 2025–2030](#)². Ohjelmassa asetetaan etusijalle oikeusvaltioperiaatteen ja demokratian periaatteiden edistäminen sekä ekstremismin, terrorismin ja järjestäytyneen rikollisuuden ehkäiseminen ja torjuminen. Pohjoismaiden hallitukset pyrkivät oikeusalan yhteistyön (MR-JUST) avulla vahvistamaan syrjinnänvastaista työtä ja perusoikeuksien suojelua. Yhteistyöohjelman mukaan radikalisoituminen ja väkivallan käyttöön valmiit ääri liikkeet ovat Pohjoismaiden yhteisiä haasteita, jotka voivat uhata maidemme demokratiaa ja

¹ <https://pub.norden.org/temanord2023-503/recommendations-and-areas-for-future-research.html>

² <https://pub.norden.org/politknord2024-767/tavoite-3-rikollisuuden-ennaltaehkaisy-ja-torjunta.html>

yhteenkuuluvuutta. Rikollisuutta ennaltaehkäistään ja torjutaan vahvalla pohjoismaisella yhteistyöllä. Pohjoismaisen oikeusalan yhteistyöohjelman osatavoitteisiin kuuluu muun muassa tiedon lisääminen, kokemustenvaihtoforumien tarjoaminen sekä kehittämistarpeiden tunnistaminen rikollisuuden, terrorismin ja radikalisaation ennaltaehkäisyssä ja torjunnassa. Tavoitteena on myös tehdä yhteistyötä, jossa kehitetään EU:n lainsäädännön ja muiden kansainvälisten oikeudellisten sopimusten ja ihmisoikeusvälineiden mukaisia tutkintamenetelmiä.

Pohjoismaiden hallitukset ovat viime vuosina rahoittaneet useita oikeusalan hankkeita erityisesti ekstremismin torjumiseksi. Esimerkkinä voidaan mainita Ruotsin Maanpuolustuskorkeakoulussa järjestetty seminaari, joka oli suunnattu turvallisuusviranomaisille ja keskittyi radikalisoituneisiin ympäristöihin. Pohjoismaat tekevät yhteistyötä Nordic Safe Cities -verkoston kanssa, joka perustettiin Pohjoismaiden ministerineuvoston tuella vuonna 2016. Verkosto tukee eri puolilla Pohjolaa sijaitsevia kaupunkeja niiden tarpeiden mukaan. Esimerkkeinä ovat demokratian vahvistaminen ja toimintamallien kehittäminen segregaaion, rasismien, syrjinnän ja radikalisoitumisen torjumiseksi. Tällä hetkellä verkostoon sisältyy 21 kaupunkia. Nordic Safe Cities järjesti marraskuussa 2024 pohjoismaisen demokraatioforumin aiheesta ”Miten voimme edistää erilaisia aloitteita, joilla luodaan turvallisia asuinalueita ja torjutaan segregaaion syvenemistä sekä rikollisuutta ja jengeihin rekrytointia?”. Pohjoismaiden ministerineuvoston oikeussektori (MR-JUST) osallistui tapahtuman rahoitukseen ja järjestämiseen yhdessä Nordic Safe Cities -verkoston kanssa. MR-JUSTin ja Nordic Safe Citiesin yhteistyö jatkuu vuonna 2025, ja tavoitteena on järjestää laaja asiantuntijatapahtuma aiheesta demokratian kriisinkestävyys.

Lisäksi oikeusministerien vuotuisten kokousten teemana on viime vuosina ollut järjestäytyneet ja rajat ylittävät rikollisuus. Keskiössä ovat olleet osaamisen ja kokemusten vaihto näihin ilmiöihin liittyvistä haasteista sekä keskustelut maiden erilaisista lähestymistavoista ratkaisujen löytämiseksi. Tiedonvaihto jatkuu myös tulevaisuudessa.

Pohjoismaiset vastuuministeriöt tekevät yhteistyötä ekstremismiä torjuvien kansallisten keskusten ja verkostojen kanssa kansallisesti ja yhteispohjoismaisesti. Yhteistyön tavoitteena on kehittää hyviä käytäntöjä ekstremismin ja rasismien torjumiseksi ja luoda uusia toimintamalleja. Pohjoismaiden vuorovaikutuksesta voidaan mainita vuodesta 2015 lähtien toiminut verkosto, joka on tarkoitettu väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisystä vastaaville virkamiehille. Vuonna 2024 Ruotsin väkivaltaisen ekstremismin vastainen keskus ja Tanskan ekstremismin vastainen dokumentointi- ja toimintakeskus kehittivät omasta aloitteestaan verkoston osaamisen ja kokemusten vaihtoa varten. Vuonna 2024 järjestettiin kaksi kokousta, toinen Ruotsissa ja toinen Tanskassa. Kokouksissa vaihdettiin tietoa nykytilanteesta sekä parhaista käytännöistä väkivaltaisen ekstremismin torjumiseksi ja ehkäisemiseksi.

Pohjoismaiden hallitukset osallistuvat aktiivisesti myös kansainväliseen yhteistyöhön. Kansainvälisessä toiminnassa vaihdetaan tietoa eri maiden kokemuksista ja hyvistä käytännöistä sekä pohditaan yhdessä ennaltaehkäisytoimia. Euroopan unionissa väkivaltaisen radikalisoitumisen ehkäisemisestä ovat vastuussa jäsenvaltiot. Euroopan komissio kehittää ja koordinoi EU-tason toimintaa ja tukee jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä. Väkivaltaisen radikalisoituminen ja ekstremismi muuttuvat nopeasti, joten uusiin ilmiöihin on kyettävä reagoimaan viipymättä. Esimerkiksi verkossa on mahdollista omaksua ajatuksia ja ideologioita monista eri lähteistä, jolloin henkilön ei tarvitse sitoutua toimimaan vain yhdessä organisaatiossa. Tällainen verkossa tapahtuva radikalisoituminen vaikuttanee tulevaisuudessa yhä enemmän myös nuoriin ja alaikäisiin. Radikalisoitumisen ehkäisemisen EU-tietokeskuksen alaisuudessa on käynnissä pohjoismainen ennakointihanke, jossa kartoitetaan ekstremismin kehitystä Pohjoismaissa ja kansallisia kyvykkyyksiä, joita Pohjoismaat voivat hyödyntää uhiin varautuessaan. EU-komission rakenteet ja tuki ovat Pohjoismaille tärkeitä myös rasmin torjunnassa. EU:n rasminvastaisen työryhmän keskeisenä tavoitteena on tukea jäsenvaltioita alan kansallisten toimintaohjelmien kehittämisessä. Suomen, Ruotsin ja Norjan hallitukset ovat hyväksyneet kansalliset rasminvastaiset toimintaohjelmat, ja Tanska valmistele parhaillaan omaa ohjelmaansa.

Pohjoismaiden kansalliset toimenpiteet

Suomessa on jo pitkään etsitty aktiivisesti uusia välineitä rasmin ja ekstremismin torjuntaan. Kesällä 2024 hyväksyttiin järjestyksessä neljäs [kansallinen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyn ja torjunnan toimenpideohjelma](#)³. Ohjelmassa esitetään toimenpiteitä, joilla pyritään ennaltaehkäisemään ja torjumaan väkivaltaista radikalisoitumista ja väkivaltaista ekstremismia. Ohjelma sisältää yhteensä 43 toimenpidettä, jotka on jaettu kansallisen, alueellisen ja paikallistason työhön, mutta mukana on myös yksilötason toimia. Väkivaltaista radikalisoitumista ja ekstremismia ennaltaehkäistään paitsi kansallisen tason yhteistyöllä myös paikalliseen ennaltaehkäisyyn keskittyvissä yhteistyöverkostoissa. Ankkuriryhmät puolestaan vastaavat ennaltaehkäisevästä työstä, joka kohdistuu yksilöihin ryhmien periaatteiden mukaisesti. Suomi jakoi vuosina 2020–2024 yhteensä 1,7 miljoonaa euroa erityisavustusta väkivaltaisen radikalismien torjuntaan. Eri hankkeissa on kehitetty vuodesta 2024 lähtien työtapoja ja toimintamalleja katujengeihin rekrytoinnin ja väkivaltaisen radikalisoitumisen ennaltaehkäisemiseksi. Rahoitusta on myönnetty eri puolilla Suomea toteutetuille hankkeille. Nykyinen hallitus on laatimassa uhripoliittista toimenpideohjelmaa, jonka Tavoitteena on varmistaa tukipalvelujen rahoitus ja parantaa uhrien asemaa rikosoikeudellisissa menettelyissä. Kriminaalipolitiikan yhtenä tavoitteena on uhrien auttaminen ja tukeminen. Väkivaltaista radikalisoitumista ennaltaehkäistään myös vankiloissa ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanossa. Rikosseuraamuslaitoksella

³ <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165761>

on asiantuntemusta, menetelmiä ja välineitä, joita työ edellyttää. Väkivaltaisesta radikalismista (RADI) ja järjestäytyneestä rikollisuudesta (JR-Exit) irtautumista edistävä työ jatkuu Rikosseuraamuslaitoksen alaisuudessa siten, että nämä kaksi toimintoa yhdistetään. Väkivaltaisen ekstremismin ja radikalisoitumisen ennaltaehkäisyssä on tärkeää myös se, että yhteistyö muiden viranomaisten ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa sujuu. Nykyhallitus on antanut [valtioneuvoston tiedonannon yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämisestä suomalaisessa yhteiskunnassa](#)⁴. Tiedonannon yhteydessä on laadittu [toimintaohjelma](#)⁵, jolla pyritään parantamaan yhteiskunnallista ilmapiiriä ja väestöryhmien välisiä suhteita, lisäämään tietoisuutta haasteista ja ratkaisuista sekä torjumaan erityisesti työelämässä ja koulutuksessa tapahtuvaa rasismia ja syrjintää. Resursseja kohdennetaan myös jo hyväksi havaittujen toimien vahvistamiseen ja laajentamiseen. Valtionhallinnon lisäksi työhön tarvitaan mukaan paikallistason toimijat. Yhteistyötä tehdään toimintaohjelman toimeenpanon aikana laajasti myös kansalaisyhteiskunnan kanssa. Ohjelman toimenpiteet keskittyvät muun muassa yhteiskunnallisen ilmapiirin parantamiseen ja vuoropuhelun edistämiseen, ankkuritoimintaan sekä kasvatus-, koulutus-, kulttuuri-, urheilu- ja nuorisopolitiikkaan.

Norjassa ekstremismiä käsitellyt komitea luovutti hallitukselle selvityksensä [NOU 2024:3](#)⁶ maaliskuussa 2024. Selvityksessä keskitytään yhteisiin ekstremismin vastaisiin toimiin ja ennaltaehkäisevän työn edellytysten parantamiseen. Selvitys sisältää 41 suositusta, jotka on jaoteltu neljään osa-alueeseen: 1) Parempi organisointi ja velvoittavampi yhteistyö, 2) ennaltaehkäisevään työhön liittyvän tietämyksen ja osaamisen kehittäminen, 3) haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien parempi huomioiminen ja paremmat osallistumismahdollisuudet sekä 4) demokratian ja ihmisoikeuksien vahvempi tukeminen. Hallitus antaa selvityksen johdosta suurkäräjille tiedonannon ekstremismin ennaltaehkäisystä keväällä 2025. [Kansallinen terrorisminvastainen strategia](#)⁷ esiteltiin vuonna 2021, ja sitä tarkistettiin vuonna 2022. Strategia tarjoaa perustan yhteisille rajat ylittävälle ponnistelulle, joilla ehkäistään radikalisoitumista ja terrorismia. Strategiassa on viisi painopistealuetta: 1) Sääntelyn kehittäminen, 2) teknologian kehittäminen, 3) uhkaviestintä, 4) tietämys ja osaaminen sekä 5) yhteistyö. Strategia sisältää priorisoituja toimia, joilla pyritään varmistetaan se, että tärkeimmät haasteet ratkotaan ensin. Norjan silloinen hallitus esitteli vuonna 2014 kansallisen toimintasuunnitelman, joka koski radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin torjumista. [Toimintasuunnitelmaa on tarkistettu useita kertoja, viimeksi vuonna 2020](#)⁸. Suunnitelma on dynaaminen ja sisältää mukautettuja ja uusia

⁴ <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165111>

⁵ <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165804>

⁶ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2024-3/id3027182/>

⁷ https://www.regjeringen.no/contentassets/a74960882df34d28a5e272071b4e7d80/nasjonal-kontraterrorstrategi_revidering-2022.pdf

⁸ <https://www.regjeringen.no/contentassets/a7b49e7bfae4130a8ab9d6c2036596a/handlingsplan-mot-radikalisering-og-voldelig-ekstremisme-2020-web.pdf>

toimenpiteitä, jotka vastaavat kulloistakin kehitystä. Painopistealueita ovat tietämys ja osaaminen, yhteistyö ja koordinaatio, ääriyhmien kasvun estäminen, radikalisoitumisen ja verkossa tapahtuvan rekrytoinnin ennaltaehkäisy sekä kansainvälinen yhteistyö. Suunnitelma sisältää toimenpiteitä, jotka kohdistuvat kaikenlaiseen ekstremismiin. Keskiössä on monialainen ja sektorirajat ylittävä yhteistyö, jota tehdään sekä kansallisella että paikallisella tasolla. Vuonna 2023 hallitus esitteli [rasismin ja syrjinnän vastaisen toimintasuunnitelman](#)⁹. Suunnitelmassa keskitytään erityisesti työmarkkinoille pääsyyn ja siellä etenemiseen, mutta myös nuorten kokemaan rasismiin ja syrjintään. Vuonna 2014 hallitus esitteli sekä [antisemitismin vastaisen toimintasuunnitelman](#)¹⁰ että [toimintasuunnitelman muslimivihan torjumiseksi](#)¹¹. Toimintasuunnitelmat ovat osa hallituksen pyrkimyksiä vahvistaa ja uudistaa toimia rasismin, vihan sekä etniseen alkuperään ja uskontoon perustuvan syrjinnän torjumiseksi. Olemme tietoisia Pohjoismaiden ministerineuvoston verkkosivuilla mainituista haasteista, joita kuvataan Pohjoismaiden äärioikeistolaisuuden kehitystä vuodesta 1918 nykypäivään kuvaavassa Segerstedt-instituutin raportissa. Tässä yhteydessä voidaan mainita, että Norjan oikeus- ja varautumisministeriö on rahoittanut raportin [äärioikeistolaisuuden tilasta Norjassa](#)¹². C-REX – Center for Research on Extremism vuonna 2018 laatima raportti on sisällytetty tietopohjaan, jota hyödynnetään kehitettäessä alan politiikkaa ja uusia toimenpiteitä muun muassa aikuisten äärioikeistolaisuuden osalta.

Ruotsissa hallitus päätti tammikuussa 2024 uudesta kattavasta [väkivaltaisen ekstremismin ja terrorismin vastaisesta strategiasta](#)¹³ nimeltä ”Förebygga, förhindra, skydda och hantera” (Ennaltaehkäisy, torjunta, suojele ja hallinta). Strategia kattaa kaikki väkivaltaisen ekstremismin muodot, mutta myös demokratian vastaiset liikkeet ja verkostot, jotka voivat toimia kasvualustana yhteiskunnan kannalta ongelmalliselle kehitykselle. Termi *viharikos* on Ruotsissa yhteisnimitys kansanryhmää vastaan kiihottamista ja laitonta syrjintää koskeville rikoksille sekä rikoslain 29 luvun 2 pykälän 7 momentin mukaiselle rangaistuksen koventamisperusteelle. Strategiassa todetaan, että ammattilaisilla tulisi olla riittävästi tietoa vihamotiivin perusteella tehdyistä rikoksista, jotta he pystyivät nopeasti tunnistamaan väkivaltaiseen ekstremismiin ja terrorismiin liittyvät vaikutus- tai viharikosmotiivit. Lisäksi strategiassa todetaan, että rikostorjuntaviranomaisten tulisi kehittää viharikollisuuteen ja demokratiaa uhkaavaan rikollisuuteen liittyvää tietämyksen ja kokemusten vaihtoa. Se auttaisi ehkäisemään

⁹ <https://www.regjeringen.no/contentassets/8da2b05800224771a3548ba4007817e4/no/pdfs/handlingsplan-mot-rasisme-og-diskriminering.pdf>

¹⁰ <https://www.regjeringen.no/contentassets/962f310995e349fbbca77927473556co/no/pdfs/handlingsplan-mot-antisemittisme-2025-2030.pdf>

¹¹ <https://www.regjeringen.no/contentassets/fd16a9e7ebc9441183a2b901a4b93edff/no/pdfs/handlingsplan-mot-muslimfiendtlighet-2025-2030.pdf>

¹² <https://www.sv.uio.no/c-rex/aktuelt/aktuelle-saker/2018/rapport-om-hoyreekstremisme-i-norge.html>

¹³ <https://www.regeringen.se/contentassets/e30421686167432d87cfb77f7be2a6dad/nationell-strategi-mot-valdsbejakande-extremism-och-terrorism--forebyggga-forhindra-skydda-och-hantera-skr-20232456/>

tällaisten rikosten rahoittamista ja parantamaan kykyä tunnistaa erityyppisten rikosten ideologiset osatekijät. Digitaaliset alustat, mukaan lukien pelialustat, täyttävät tärkeän sosiaalisen tehtävän, mutta niillä on myös varjopuolia, joista voidaan mainita rasismi, seksismi sekä antidemokraattiset ilmaukset. Lisäksi ääri toimijat käyttävät näitä alustoja propagandan ja demokratian vastaisten viestien levittämiseen. Ruotsin kokonaisuunpuolustuksen tutkimuslaitoksen tehtävänä on ollut vuodesta 2022 lähtien kartoittaa ja analysoida digitaalisissa ympäristöissä ilmenevää rasismia sekä väkivaltaista ekstremismia. Joulukuussa 2024 hallitus päätti [rasismin ja viharikosten vastaisesta toimintasuunnitelmasta](#)²⁴. Suunnitelman on määrä tukea sitä, että alalla tehtävä työ on vaikuttavaa, arvioitavissa ja pitkäjänteistä. Erityistä huomiota kiinnitetään neljään osa-alueeseen: koulut, oikeuslaitos, työelämä sekä hyvinvointi ja julkiset palvelut. Näihin painopistealueisiin liittyy osatavoitteita, joiden avulla työn etenemistä seurataan. Toimintasuunnitelma on yhteinen ponnistus yleisen rasismin torjumiseksi, mutta se auttaa eri toimenpiteiden avulla tekemään näkyväksi ja ehkäisemään myös rasismin erityismuotoja: islamofobiaa, antisemitismia, afrofoobiaa, romanien syrjintää ja saamelaiden syrjintää.

Tanska lähtee siitä, että kenenkään ei pitäisi joutua taustansa tai etnisen alkuperänsä takia rasismin tai syrjinnän kohteeksi. Kaikilla tanskalaisilla on oltava yhtäläiset oikeudet ja mahdollisuudet hyödyntää koko potentiaalinsa, osallistua työmarkkinoille ja olla aktiivisesti mukana yhteiskuntaelämässä. Tanska pyrkii luomaan monimuotoisen yhteiskunnan, jossa on tilaa olla sellainen kuin on ilman syrjinnän tai rasismin pelkoa. Eri etnisistä taustoista tulevat ihmiset saattavat kokea ennakkoluuloja ja häirintää pelkästään ulkonäkönsä vuoksi. Tämä on täysin ristiriidassa niiden arvojen kanssa, joita Tanskan yhteiskunnassa halutaan edistää. Tanskassa on jo monenlaista rasismia ja syrjintää koskevaa sääntelyä, kuten syrjintälaki, etnistä tasa-arvoa koskeva laki ja rikoslain 266 pykälän alakohta b. Lisäksi viranomaiset ja kansalaisyhteiskunta edistävät näitä tavoitteita jokapäiväisessä elämässä. Tanskan hallitus valmistelee myös parhaillaan kansallista rasisminvastaista toimintasuunnitelmaa, jonka tavoitteena on torjua rasismia koko yhteiskunnassa erilaisten toimien avulla. Suunnitelmassa käsitellään rasismin torjuntaa useilla osa-alueilla, jotka ovat keskeisiä tanskalaisten jokapäiväisessä elämässä. Lisäksi keskitytään erikseen toimiin, joilla torjutaan grönlantilaisten syrjintää ja heihin kohdistuvia ennakkoluuloja. Tanskan rasisminvastainen toimintasuunnitelma on viimeistelyvaiheessa, ja se on tarkoitus julkaista lähitulevaisuudessa. Hallitus esitteli lisäksi kesäkuussa 2024 yhdessä kansankäräjien muiden puolueiden kanssa 12 uutta aloitetta antisemitismin torjumiseksi. Ne täydentävät nykyistä antisemitismin vastaista toimintasuunnitelmaa, joka hyväksyttiin tammikuussa 2022. Kesäkuussa 2024 esiteltäisiin sisältyy

²⁴ <https://www.regeringen.se/contentassets/c2591c789c8a4e57b6aa8f82c8ada2ab/slutversion-handlingsplan-mot-rasism-och-hatbrott-tillganlig-241212.pdf>

rikosoikeudellisen työn vahvistaminen ja verkossa esiintyvän antisemitismin torjuminen. Lisäksi panostetaan kouluihin ja koulutukseen sekä tutkimukseen ja tiedottamiseen.

Islannissa hallitus on panostanut viime vuosina haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien suojelemiseen viharikoksilta ja vihapuheelta ja keskittynyt erityisesti lisäämään tietoisuutta ja vahvistamaan oikeudellisia toimenpiteitä. Yleistä rikoslakia muutettiin vuonna 2022 siten, että se sallii ankarammat rangaistukset, jos rikos voidaan katsoa viharikokseksi ja erityisesti rikokseksi, jonka motiivina on ollut esimerkiksi etninen alkuperä, rotu, uskonto, vammaisuus, sukupuoli-identiteetti ja seksuaalinen suuntautuminen. Poliiseille on myös kehitetty koulutusohjelmia viharikosten käsittelystä. Merkittävää huomiota on kiinnitetty yleisen tietoisuuden lisäämiseen, mistä voidaan mainita kampanja, jolla pyritään korostamaan vihapuheen haitallisia vaikutuksia yksilöihin ja yhteiskuntaan.

Ahvenanmaan maakunnan hallitus on hyväksynyt demokratiastrategian vuosiksi 2025–2031 ja siihen liittyvän toimenpideohjelman vuosiksi 2025–2027. Demokratiastrategiassa todetaan, että rasismi on haaste demokratialle. Demokratian periaatteiden vaaliminen tarkoittaa rasismin ja kaikenlaisen syrjinnän torjumista. Ahvenanmaalla esiintyvän rakenteellisen syrjinnän torjunta ja ennaltaehkäisy mainitaan maakunnan viranomaisten, koulutuksen järjestäjien ja työnantajien tärkeäksi tehtäväksi. Ahvenanmaan maakunnan hallituksen kotouttamisohjelmassa todetaan, että rasismi vahingoittaa yhteiskuntaa monin eri tavoin ja että sitä on torjuttava aktiivisesti.

Pohjoismaiden hallitukset katsovat, että suositus on näin ollen toteutunut.

Valiokunnan näkemykset

Valiokunta kiittää Pohjoismaiden hallituksia vastauksesta suositukseen 18/2024, joka koskee pohjoismaista yhteistyötä rasismin ja ekstremismin torjumiseksi.

Valiokunta toteaa, että Pohjoismaiden hallitukset ovat Pohjoismaiden neuvoston kanssa samaa mieltä siitä, että rasismia ja ekstremismia on tärkeää torjua tiedon ja toiminnan avulla.

Vastauksessa kuvataan, mitä Pohjoismaissa tapahtuu sekä kansallisesti että hallitusten välisessä yhteistyössä. Valiokunnan mielestä selonteko on informatiivinen ja valiokunnan tarkoitukseen nähden riittävä.

Siinä ilmoitetaan muun muassa, että syyskuussa 2024 Pohjoismaiden oikeusministerit hyväksyivät oikeusalan yhteistyöohjelman vuosille 2025–2030. Ohjelmassa priorisoidaan erityisesti oikeusvaltion ja demokratian periaatteiden edistämistä sekä

ääriliikkeiden, terrorismin ja järjestäytyneen rikollisuuden ehkäisemistä ja torjuntaa. Yhteistyöohjelmassa todetaan lisäksi, että Pohjoismaiden hallitukset pyrkivät vahvistamaan syrjinnän vastaista työtä ja ihmisten perusoikeuksien suojelua pohjoismaisella oikeusalan yhteistyöllä. Samalla korostetaan, että radikalisoituminen ja väkivallan käyttöön valmiit ääriliikkeet ovat Pohjoismaiden yhteisiä haasteita. Pohjoismaiden demokratiaa ja yhteenkuuluvuutta uhkaava yhteinen haaste edellyttää yhteisiä pohjoismaisia ratkaisuja, ja valiokunta tukee Pohjoismaiden hallitusten yhteistyötä tässä asiassa.

Valiokunta on myös samaa mieltä siitä, että rikollisuutta Pohjoismaissa voidaan parhaiten ehkäistä ja torjua vahvalla pohjoismaisella yhteistyöllä. Valiokunta panee tässä yhteydessä merkille, että pohjoismaisen oikeusalan yhteistyöohjelman osatavoitteisiin kuuluu muun muassa tietämyksen lisääminen, kokemustenvaihtoorumeiden tarjoaminen sekä rikollisuuden, terrorismin ja radikalisoitumisen ehkäisemiseen ja torjuntaan liittyvien kehitystarpeiden selvittäminen. Tavoitteena on myös tehdä yhteistyötä tutkintamenetelmien kehittämiseksi noudattaen EU-lainsäädäntöä ja muita kansainvälisiä oikeussopimuksia/ihmisoikeusvälineitä. Valiokunta on tyytyväinen siihen, että yhteistyö perustuu näyttöön, johon sisältyy korkea tietotaso, asiantuntemus ja kokemusten vaihto.

Valiokunta katsoo, että vastaus osoittaa hallitusten aikovan noudattaa suosituksia raportista, joka koskee äärioikeistolaisuuden kehitystä Pohjoismaissa vuodesta 1918 nykypäivään.

Tältä pohjalta valiokunta katsoo, että vastaus suositukseen 18/2024: Pohjoismainen yhteistyö rasismien ja ekstremismien torjumiseksi on neuvoston osalta *loppuun käsitelty*.

Kööpenhaminassa 25. helmikuuta 2025

Tone Wilhelmsen Trøen (H)
Annette Holmberg-Jansson (MSÅ)
Johan Hultberg (M)
Maaret Castrén (kok.)
Eva Biaudet (r.)
Guðmundur Ingi Kristinsson (Flf)

Kjerstin Wøyer Funderud (Sp)
Eva Lindh (S)
Anna-Kristiina Mikkonen (sd.)
Truls Vasvik (A)
Mikkel Bjørn (DF)
Tobias Drevland Lund (Rødt)